

Ruimte geven aan natuurlijke processen, zoals verstuing en begrazing, gecombineerd met het behoud van soorten, staat al jarenlang centraal in het natuurbeheer. Dat levert, gelukkig, steeds meer successen op. Maar met de huidige ijsskoude politieke wind, recent treffend verbeeld in de houding van onze minister-president en natuurminister ten aanzien van Natura 2000, én de forse financiële problemen waarmee Nederland te kampen heeft, is het steeds moeilijker steun te vinden voor meer en vooral betere natuur. Er moet immers worden gewerkt, geld verdiend en een bont en blauw geslagen economie opgekalefaterd. Dan is zorg voor mesotroof hoogveen, blauwgrasland, Grutto of Gentiaanblauwtje toch vooral luxe? Asfalt, beton, staal: dat stimuleert de economie!

Nieuw economisch denken kantelpunt voor natuurbescherming

Theo Verstrael

Deze tegenstelling leest weliswaar als een aloude cliché maar steekt nu weer overal de kop op. Terwijl die echt hopeloos achterhaald is, zoals het onlangs uitgekomen rapport van het project 'The economics of ecosystems and biodiversity' (TEEB) overtuigend illustreert. Het onderzoek, oorspronkelijk geïnitieerd door de International Union for Conservation of Nature (IUCN) en inmiddels omarmd door de VN en de EU, richt zich op het systematisch in kaart brengen van de kosten van vernietiging van natuur. Die wordt gewoon uitgedrukt in geld, berekend conform algemeen geaccepteerde economische werkwijzen door een internationale groep gelouterde economen, geleid door Pavan Sukhdev uit India. Willem Ferwerda, directeur van de Nederlandse tak van IUCN, dicht het onderzoek grote betekenis toe in ons denken over natuur en economie: "Het TEEB-project

wordt een kantelpunt voor de nationale en internationale natuurbescherming, beter gezegd het idee dat goed beheer van ecosystemen goed is voor onze economie. Het laat heel duidelijk zien dat het intact laten van ecosystemen en de daarin thuishorende soorten een veel grotere economische waarde vertegenwoordigt dan het gedachteloos vervangen door een door de mens bedacht productiesysteem. Zowel beleidsmakers als beheerders krijgen door het rapport beter inzicht in de balans tussen menselijke en natuurlijke systemen, en de op de lange termijn schadelijke gevolgen van ingrepen in natuurlijke systemen, die vaak in historische termen onomkeerbaar zijn."

Een voorbeeld in het rapport onderstreept deze stelling. Een mangrovebos in Zuid-Thailand dat in gebruik is genomen

In het Nationaal Park de Weerribben blijken economie (vooral toerisme) en natuurbescherming prima hand in hand te gaan (foto: Theo Verstrael).

voor de kweek van garnalen, levert ca US \$ 1,220/ha/jaar op. Dergelijk gebruik kan echter slechts tijdelijk zijn, doordat intensieve garnalenvisserij de aanwezige natuurlijke hulpbronnen betrekkelijk snel uitput. Wanneer echter de kosten voor het herstel van het ecosysteem worden verrekend met de opbrengsten van de visserij én vervolgens die activiteit wordt vergeleken met de verschillende waarden van het intacte ecosysteem (kustverdediging, duurzaam houtgebruik, kraamkamerfunctie voor vissen), wordt de economische waarde een veelvoud van dat bedrag, te weten ca US \$ 12,000/ha/jaar.

Zo'n voorbeeld maakt weliswaar veel duidelijk, maar wat kan het natuurbeheer hiermee? Ferwerda hoeft niet lang na te denken over een antwoord: "We hebben een lange traditie om alleen de intrinsieke waarde van de natuur te beschouwen: planten en dieren zijn op zich mooi en verdienen onze bescherming. Dat is ook heel goed, maar in door geld gedreven discussies delven we toch steeds weer het onder-

spit. Kijk maar eens wat er nu gaande is rondom Natura2000. Tegenstanders van dit netwerk wijzen vooral op de economische schade die het niet doorgaan van een activiteit met zich mee zou brengen. Met de TEEB-systematiek in de hand kun je je als natuurbeschermmer veel beter in zo'n discussie mengen. Je praat immers op gelijke voet over gelijke grootheden: economische waarde, geld dus. Neem de waarde van een natuurgebied voor CO₂-invang, waterbuffer, voor rust-, recreatie- en woongenot, voor gezondheid, voor fijn stof-*invang*, voor natuurproducten als wild, paddenstoelen (denk aan het smulbos) e.d. eens mee. En dan voor de lange termijn. Bereken dan écht wat het rendement is van een ingreep én van het intact laten (of maken) van het ecosysteem en dan praten we verder. Ik ben ervan overtuigd dat intacte ecosystemen en dus intacte natuurgebieden per saldo veel meer opbrengen dan de veelal kortetermijn-ingrepen waar die initiatiefnemers mee komen. Dit anders denken is een uitdaging voor zowel ondernemers, boeren en gemeenten, als ook voor sommige natuurbeschermers."

Ferwerda ziet in zo'n benadering ook een belangrijke morele stap voorwaarts, omdat de Nederlandse lessen andere landen of regio's de mogelijkheid geven te leren van

hoe een dichtbevolkt land omgaat met zijn groene omgeving. "Tegenwoordig woont meer dan de helft van de wereldbevolking in steden. Deze mensen hebben minimale toegang tot natuur, waarbij de kans bestaat dat toekomstige leiders de verbinding met de natuur verliezen, met alle gevolgen voor duurzaamheid. Nederland heeft een groot stempel gedrukt op de ontwikkeling van het concept ecologische netwerken. Daar mogen we trots op zijn. Nu de economische waarde van natuur veel duidelijker wordt neergezet, is dit concept nog veel beter te 'verkopen'. Daarmee valt bijvoorbeeld een goede brug te slaan naar het bedrijfsleven, maar ook naar lagere overheden. Het gaat immers veel meer om de vraag wat je aan het weggooien bent, in geldtermen, wanneer je een industrieterrein ontwikkelt, in plaats van wat de winsten zijn. Dat lijkt mij voor de natuurbeheerders een belangrijke stap vooruit. In beheerplannen van natuurgebieden, maar ook in beleidsplannen op provinciaal of rijksniveau zou een economische berekening van ingrepen daarom onlosmakelijk moeten worden verbonden met de baten van het intact laten van gebieden. Cruciaal is om de kosten voor herstel van aangetaste systemen mee te nemen in de beschouwingen. Voorwaarde is dat op lange termijn gekeken wordt, iets dat gelukkig al

meer bespreekbaar wordt door de effecten van de economische crisis."

Ferwerda schetst nog een belangrijk kader: "Het tij is aan het veranderen. Koplopers in bedrijfsleven en politiek beginnen zich te realiseren dat deze planeet onze enige fysieke omgeving is; we kunnen hier niet weg. Deze fysisch-ecologische voorwaarden zijn het kader dat we niet kunnen veranderen. Wat we wel kunnen veranderen is ons economisch systeem. Doorgaan op deze weg is geen optie. In ons economisch denken moeten er dus nieuwe afspraken komen. De successen die zijn behaald, zoals het schoner maken van onze oppervlaktewateren, moeten daarbij de inspiratie vormen. We roepen problemen over onszelf af maar we slagen er, hoewel nog veel te weinig, ook in om successen te boeken."

Drs. T.J. Verstrael
De Vlinderstichting
Postbus 506
6700 AM Wageningen
theo.verstrael@vlinderstichting.nl

Verdere informatie over het onderzoek:
www.teebweb.org
The Economics of Ecosystems and Biodiversity
for National and International Policy Makers.
P. ten Brink, A. Berghöfer, C. Schröter-Schlaack,
P. Sukhdev, A. Vakrou, S. White & H. Wittmer,
2009. Welzel+Hardt, Wesseling, Germany.
40 pag. ISBN 978-3-9813410-0-3.
Te downloaden via www.teebweb.org

De Grote vuurvlied (*Lycaena dispar*, vrouwtje) is één van de vele bedreigde natuurwaarden in het Nationaal Park De Weerribben (foto: Theo Verstrael).

